

SIMONOVITS ANDRÁS

Szubjektív gondolatok a közgazdaságtanról

A Közgazdasági Szemle januári számában Csaba László kérdéseket tett fel a közgazdaságtan és oktatása kapcsán. Bár részben osztom aggodalmait, amellet érvelek, hogy a jelenlegi tudásmennyiség minden tudományban kikényszeríti a specializációt s ezzel együtt több kutató együttműködését, ami egyszerűs könyvek helyett egyre inkább társszerzős cikkekben ölt testet. A matematikai megközelítés lehetőséget nyújt számos kérdéskör kutatására, és szabatosabbá teszi az elméleti és a gyakorlati tárgyalást. Ha csökkenteni akarjuk a magyar közgazdaságtan lemaradását, akkor követnünk kell a nemzetközi szabványokat.*

Journal of Economic Literature (JEL) kód: A1, A2.

A Közgazdasági Szemle 2013. januári számában Csaba László egy esszét közölt: *Kérdőjelek a közgazdaságtanban és oktatásában*. A cikk a 2008-ban kezdődött pénzügyi és gazdasági válsággal indít, és joggal bírálja a nemzetközi közgazdaságtant, hogy képviselői nem ismerték föl időben a veszélyeket. Hozzáteszi, hogy a közgazdászok a kilábalás felé vezető utat sem találják. Szerinte a kudarc fő okai a közgazdászok túlzott specializálódása, a matematika dominanciája és a közgazdaság-tudomány amerikanizálódása. Ennek az összetett folyamatnak az egyik jele, hogy a cikkek háttérbe szorítják a könyveket, és az egyszerűs munkák helyére a zavaros hátterű többszerzős tanulmányok lépnek. Egyre inkább dominánssá válik a modellezés és az értéktelen közgazdaságtan. Végül hibáztatja a jelenlegi hazai közgazdasági oktatást az amerikai minta túlzott követéséért és a tömegesedéssel járó minőségi romlásért. Úgy vélem, hogy Csaba Lászlónak sok mindenben igaza van, de alapjában mégis téves a helyzetértékelése és a gyógyjavallata. Cikkéhez hozzászólva fejtem ki szubjektív gondolataimat a közgazdaságtanról.

Főbb pontjaim a következők. 1. Én is keveslem a közgazdászok többségének önkritikáját a jelenlegi válsággal kapcsolatban, de nem lehet mindennapnak nevezni

* Köszönetemet fejezem ki Gács Jánosnak és Körösi Gábornak, akik írásom korábbi változatához értékes megjegyzéseket fűztek. Természetesen a cikkben szereplő minden állításért kizárólag engem terhel a felelősség.

a korábban elért tudományos eredményeket, amelyek a közegészségügyi válságot okozó elhízástól a nyugdíjrendszer fenntarthatóságáig húzódnak. 2. A specializálódás a modern tudomány velejárója, és nagyon nehéz megállítani. A specializálódás miatt válnak egyre elterjedtebbé a többszerzős cikkek, de téves lenne ezt a folyamatot egyszerűen a szerzők összejárásának tekinteni. 3. Az amerikai közgazdaságtan dominanciája nem független ugyan az ország gazdasági és politikai vezető szerepétől, de az amerikai közgazdászok valóban sikeresebben kombinálják az elméletet a gyakorlatlaltal, mint európai társaik. Én is túlzottnak tartom a magyar egyetemi közgazdaságtani oktatás amerikanizálódását, de Csaba Lászlóval ellentétben meg vagyok győződve arról, hogy a lefordított amerikai tankönyvek zöme messze felülmúlja magyar versenytársaik színvonalát. 4. Végül megemlítek egyéb kérdéseket.

Sokak számára visszatetsző lehet, hogy elvi kérdések tárgyalása mellett/helyett személyi kérdésekről vitatkozunk. Ez azonban elkerülhetetlen, hiszen az elvi kérdésekből személyi kérdések is következnek. Például a magyar matematika százéves diadala szorosán kapcsolódik a fiatal tehetségek felkarolásához és az iskolateremtő matematikusok elismeréséhez.

Válság és közgazdaságtan

Csaba László joggal bírálja a nemzetközi – és azon belül is az amerikai – közgazdaságtant az elmúlt évtizedek gazdasági sikerei okozta túlzott elkényelmesedéséért. Való igaz, hogy még ma is fontos szerepet játszanak azok a vezető közgazdászok, akik tagadják a válság létét vagy a súlyát. Persze, lelkileg nehéz belátniuk, hogy életművük jelentős részét megcáfolta a valóság. Elárulom, hogy annak idején csak azért kezdeményeztem a legnevesebb közgazdasági népszerűsítő folyóiratban megjelent cikk, *Mann* [2003] hazai közlését, és fordítottam le a cikket, hogy leleplezzem azt a tagadhatatlan önteltséget, amellyel egyes neves amerikai közgazdászok szemlélték országuk mértéktelen eladósodását. De ne tegyünk úgy, mintha az angolszász közgazdaságtan csak ilyen apologétákból állna. Elég a Csaba által is idézett szerző társszerzővel írt monográfiájára, *Reinhard–Rogoff* [2009]-re hivatkozni, amely már címével is kifejezi gúnyos véleményét az amerikai buborékfúvókról: „ezúttal másképp lesz”.

Bírálatát Csaba László a következőkkel folytatja: „Nem vitatva azt, hogy bármi tudományos vizsgálódás tárgyává tehető, elgondolkoztató, hogy a magánélet és az amerikai mindennapok témái – az elhízástól a faji megkülönböztetésen át a dohányzásig – az összes vezető elméleti lap fókuszában maradtak a pénzügyi válság közepette, az utóbbi pedig pusztán egy-két színesítő írás vagy megrendelt cikk formájában jelenik meg elemzési témaként.” (61. o.)

Nem értem, hogy miért lenne csak mindennapi kérdés az elhízás és a dohányzás. Tudjuk, hogy Amerikában ma már a GDP 16 százalékát fordítják egészségügyre, és csak azért nem többet, mert „agymosással” sikerült az egy főre jutó amerikai cigarettafogyasztást néhány évtized alatt a felére csökkenteni. Az így visszafogott egészségügyi kiadásoknak viszont egyre nagyobb része kapcsolatos az elhízással. Nemcsak esztétikai, hanem elsőrangú egészségügyi és gazdasági érdek is tehát az elhízás okainak megértése

és ennek alapján az elhízás megfékezése. Ha megértjük, hogy milyen fontos kérdésekről van szó, akkor nagyon nagyra értékelhetjük például a pályakezdő Kőszegi Botond cikkét az addikcióról, amelyet az MIT neves professzorával, Gruberrel együtt írt (*Gruber–Kőszegi* [2001]), és a Google Scholar szerint 716 hivatkozást kapott. Hasonlóan sikeres volt a Berkeley Egyetem professzorával, Rabinnel (a John Bates Clark-díj nyertesével) együtt írt *Kőszegi–Rabin* [2006] cikk a referenciafüggő preferenciákról, 611 hivatkozással.

Csaba szerint az amerikai dominanciájú élvonalbeli folyóiratok alig foglalkoznak „mezítlásbas kérdésekkel”, és ezt veszik át a hazai tankönyvírók is. Hadd védjem meg az élvonalbeli folyóiratok szerkesztőit! Bár Csaba László tételezen nem marasztalta el az amerikai közgazdászokat a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának elhanyagolásával, a mezítlásbas jelző kétszeres alkalmazása mégis ilyen hangulatot kelthet. És a hangulatkel-téssel szemben elegendő arra utalni, hogy 2004-ben és 2005-ben egymás után az Amerikai Közgazdasági Társaság két elnöki beszéde is erről szólt (*Diamond* [2004] és *Feldstein* [2005]). De jelen cikkem és más cikkeim irodalomjegyzékéből is kitűnik, hogy számos vezető amerikai közgazdász foglalkozott a nyugdíjreform gyakorlati kérdéseivel (például *Ország–Stiglitz* [2001]). Sokaknak meglepő lehet, hogy a felsoroltak milyen kritikusan fordultak szembe saját kormányuk vagy a Világbank nyugdíj-privatizációs terveivel.

Ugyanakkor a *Diamond–Ország* [2004] kötetéről szóló könyvismertetőmben (*Simonovits* [2004a]) én is szóvá tettem, hogy a recenzált szerzők is vakok voltak az amerikai gazdaság gyenge pontjaival kapcsolatban, amelyekről pedig minden újságolvasó tudhatott: a jelzáloghitelezés keltette buborék, a hitelből fedezett magánnyugdíj-megtakarítás, valamint a külső adósság felhalmozódása. Mellesleg Peter Ország az első Obama-kormányzat költségvetési igazgatója volt, aki korábban a két fent említett „földön járó” Nobel-díjjal, Diamonddal és Stiglitzcel is közös nyugdíjpolitikai tanulmányt írt.

Specializálódás, cikkek, társszerzők

A tudásanyag bővülésével párhuzamosan egyre ritkulnak a polihisztorok. A 17. század végén Newton vagy Leibniz még szinte mindent tudtak a matematikáról, de ma már ez lehetetlen. A 19. században Marx vagy Marshall majdnem minden jelentős közgazdasági művet elolvasott és feldolgozott. Ma már nemcsak a közösségi gazdaságtant lehetetlen átlátni egy embernek, de még a jóval szűkebb nyugdíjgazdaságtant sem. Ezen lehet keseregni, és jó áttekintő művek írásával lehet a szakadékokat részben betemetni, de ha polihisztorok akarunk maradni, akkor megrekedünk a felszínen.

Csaba László és általában az MTA IX. osztályának aktív véleményformálói nagyon kételkednek a cikkek, különösen a többszerzős cikkek értékében, viszont nagyon sokra tartják az egyszerezős könyveket. Jellemző, hogy Csaba László mennyire negatívan ítéli meg a közgazdaság-tudomány fejlődésének útját: „... idézetek jelentős része – a kísérleti tudományokhoz közelítve – a modell korábbi változatainak ismertetésére, illetve a kalibrálás módjára vonatkozik. ... A ma is aktív magyar egyetemi tanárok közül a nemzetközileg talán legtöbbet idézett mű [közel 600 hivatkozással – S. A.] Mátyás Lászlóé, amely a nemzetközi kereskedelmi elemzésekben használatos gravitációs modell helyes specifikálásáról szóló alig ötoldalas közlemény (*Mátyás* [1997]).” (49. o.)

Első ránézésre logikusnak tűnik, hogy egy több száz oldalas könyv sokkal többet ér, mint egy néhány oldalas cikk. Kornai Jánosnak az esszében említett két műve, *A hiány és A szocialista rendszer* (Kornai [1980], [1993]) 2000–2000 hivatkozása valóban önmagáért beszél. De a könyveket általában a cikkek fölé helyezni – tévedés. Számos néhány oldalas cikk indított földrengést a matematikában: Leibniz (1684), Riemann (1859) és Gödel (1931), míg rengeteg értéktelen monográfia örökre olvasatlan marad. Egyébként, ha Newton 1671-ben az angol Királyi Társaság folyóiratában közölte volna elképzeléseit a kalkulusról, elkerülhette volna a végzetes elsőbbségi vitát Leibnizcel. Ne kényszerítsük a doktoranduszokat monográfiák írására, amikor örülnünk kellene annak is, ha háromrészes értekezésükből legalább egy cikket egy elfogadható nemzetközi folyóiratban publikálhatnak!

Talán érdemes a nevezett ötoldalas cikk jelentőségét távirati stílusban összefoglalni. Mátyás László azt mutatta meg, hogy a külkereskedelem gravitációs modelljeinek hagyományos becslése a gyakorlatban fontos esetekben nemcsak komoly torzítást tartalmaz, hanem inkonzisztens is. Javasolt egy olyan becslést (általánosított momentumok módszere, GMM), amely konzisztens, és különösebb bonyodalmak nélkül elvégezhető. Azóta ezt széles körben használják.

Egyébként Mátyás László pályakezdőként nagy sikerű kézikönyvet is kezdeményezett és szerkesztett a panelmodellekről: *Mátyás–Sevestre* (szerk.) [1995/1992] (365 hivatkozás). A panelkötet legnagyobb érdeme, hogy összefogta a szakmát: sikerült elérnie, hogy mindenki írjon (közérthetően) arról, amihez ért, és akkor kezdeményezte, amikor éppen érdekessé vált a panelmodellezés, mert akkor jutott el a statisztikai adatgyűjtés oda, hogy már amúgy is számítógépen voltak az adatok. Ennek nyomán kérték fel arra, hogy írjon egy kézikönyvet a momentumbecslés általánosított módszeréről (*generalized method of moments estimation*), lásd Mátyás [1999], (141 hivatkozás). Ez nem annyira fontos hozzájárulás, mint az első, de akkor ismerte föl e módszer jelentőségét, amikor még kevesen használták.

A specializáció okozta akadályok leküzdésének egyik módja a társszerzőség. A nemzetközi folyóiratok tartalomjegyzékét végigfutva látható, hogy a társszerzőség egyre inkább terjed. A mi szakmánkban két vagy három szerző fog össze: egyik ezt tudja, másik azt, és ebből születnek olyan munkák, amelyenre önállóan egyik alkotó sem lenne képes. Nem szabad azt a képzetet kelteni, hogy ez egy egyszerű trükk, amelynek segítségével megduplázható vagy triplázható a termelés mennyisége. Biztosan előfordul ez is, de nem ez a jellemző. (A Mátyás szerkesztésében megjelent két kötet is az egyszemélyes könyv helyére lépő többszemélyes könyvet, sőt majdnem folyóiratot jelképez!)

Csaba László szerint „Az impaktfaktor ismeretes módon a megjelenést követő két esztendőben érkező hivatkozásokat veszi számba, ami a kísérleti tudományok sajátosságaihoz illeszkedik. Hasonlóképpen bevetté vált az önidézés és a társszerzők hivatkozásainak bevétele (teljes súllyal), ami a kimutatott hatás felfűvódását eredményezi, főképp az elektronikus adatbázisokban (az akadémiánk által erőltetett Magyar Tudományos Művek Tárában is).” (50. o.)

Az igaz, hogy a Google Scholar az önidézeteket is tartalmazza, de ez a sokat idézett szerzők esetén elhanyagolható. A társszerzős cikkek zöme őszinte és hatékony együtt-

működésen alapul, és értékelésükkor ugyanúgy felesleges a szerzők számával korrigálni, mint ahogyan az oldalszámot sem kell figyelembe venni. (Normális szerzők nem darabolják a cikkeiket feleslegesen, mert a darabolás során elveszhet a lényeg.)

Angolszász dominancia

Lehet arról vitatkozni, hogy a publikációk és a rájuk való hivatkozások száma mennyire objektív mércéje a tudományos teljesítménynek (*Simonovits* [2004b]). Való igaz, hogy a Svéd Nemzeti Bank által alapított közgazdasági Nobel-díj 1969-ben kezdődő osztásánál egyre csökken a nem amerikaiak aránya. (Egyébként a természettudományos Nobel-díjknál is megfigyelhető az amerikai dominancia.) Ezt azonban elsősorban nem az amerikai befolyásolás magyarázza. Elegendő összehasonlítani a legjobb amerikai vagy angol egyetemek PhD-programjait az európai versenytársakéival, és kész a magyarázat. (Jellemző, hogy a vezető európai egyetemek mértékadó tanárainak zöme annak idején maga is az Egyesült Államokban szerezte meg doktori diplomáját.) Vagy hasonlítsuk össze az Amerikai Közgazdasági Társaság és az Európai Közgazdasági Társaság éves konferenciáit (vagy az Ökonometriai Társaság utóbbival együtt rendezett európai találkozóját). Az előbbin Nobel-díjas közgazdászok is hajlandók akár vasárnap reggel 20 perces előadást tartani, az utóbbiak inkább frissen végzett PhD-hallgatók találkozói.

Az amerikai tankönyvek dominanciájáról szólva ismét saját magamra hivatkozom. Könyvismertetésemben dicsértem Kertesi Gábort, hogy kiváló minőségű amerikai tankönyveket ajánlott magyar nyelvű megjelentetésre (*Simonovits* [2006]). Világosan állást foglaltam amellet, hogy ezek messze felülmúlják a szinte számlálatlanul megjelenő és nagyon kétes színvonalú magyar szerzős jegyzeteket. Ugyanakkor nem mulasztottam el szóvá tenni a válogatás bizonyos egyoldalúságait, és hozzátettem: a torzítást európai szerzők fordításainak publikálásával lehetne csökkenteni.

Csaba véleményével szemben úgy vélem, hogy a magyar doktori programok még nem eléggé vették át az amerikai rendszert, amelyben a régebben dívó monográfia helyett három független cikket írnak elő, s ezekből egy valóban ütőképes. Nem tagadom, hogy ez az irányzat magában rejt az a Csaba által jelzett veszélyt, hogy a doktori értekezés érdektelen témákra „szakosodik”. De itthon még mindig nagyobb az ellenkező veszély, amikor kezdő kutatók elé világmegváltó témák színvonalas kidolgozását tűzik célul. Konkrét példát említve: könyvismertetésemben (*Simonovits* [2010]) megmutattam, milyen káros, amikor egy magyar doktori iskola – a nemzetközi nyugdíjszakmában eddig még ismeretlen – vezetője teljesen beavatatlan tanítványaival dolgoztatja fel a nyugdíjkérdést. Lehet dédelgetni álmokat a magyar külön utakról, csak nem célszerű!

Egyéb kérdések

Végül néhány ténybeli hibát említek Csaba cikkéből, és visszatérek a közgazdasági teljesítmény megfelelő hazai elismeréséhez.

Csaba László szerint „Keynes és Friedman közös sajátossága a matematikai formalizmustól való tartózkodás volt...” (51. o.). Valójában John M. Keynestől sem állt távol a matematika, de Milton Friedman egyenesen kiváló kvantitatív közgazdász volt. Kevesen tudják, hogy a második világháború alatt az ő ötlete alapján dolgozta ki a magyar származású Abraham Wald a statisztikában azóta alapvetővé vált szekvenciális eljárást. (Érdekes, hogy Wald másik statisztikusa a modern közgazdaságtan másik óriása, Kenneth Arrow volt.) De két legnagyobb eredménye: a permanens jövedelmen alapuló fogyasztási függvény és a statikus inflációs várakozásokat adaptívval felcserélő Phillips-görbéje nyilvánvalóan kvantitatív eredmények.

Röviden kitérek az öncélú matematizálás kérdésére. Csaba László elismeri, hogy „a világ közgazdaságtanában a mennyiségi megközelítés, a természettudományos módszerek alkalmazása és a társtudományok eredményeire való jobb támaszkodás együttesen már a belátható időben új szakaszt fog megnyitni” (61. o.). De – Zalai Ernőre hivatkozva (Zalai [2011/2012]) – hozzáteszi, hogy ehhez az szükséges, hogy a matematikai módszereket, beleértve a modellezést, ne az elmélet helyett, hanem annak eszközeként alkalmazzák. El kell ismernünk, hogy valóban vannak olyan cikkek, amelyek szinte csúfot úznak a közgazdaság-tudományból. (Ilyen vád már *Keynes* [1936/1965] klasszikus művében is megjelent!) Érdekes módon ezek a valóságtól elrugaszkodott szerzők rosszhiszeműen Milton Friedman nevezetes cikkére hivatkoznak (*Friedman* [1953/1986]), s azt mondják: mindegy, hogy mit teszünk föl, csak az előrejelzés legyen jó.

De a sikeres közgazdászok nem ilyen buták, és Friedmannel együtt tudják, hogy önmagában az előrejelzési siker lehet véletlen is: „vak tyúk is talál szemet”. És vannak olyan zseniális modellek, amelyek annyira végletesen leegyszerűsítik a valóságot, hogy előrejelzésről szó sem lehet. Ennek ellenére értékesek, mert segítik a kutatókat, hogy megértsék, mit állít egy elmélet, milyen feltevések mellett érvényesek az állításai stb. Igaz, nincs egyszerű módszer, hogy eldöntsük: ez a modell értelmes, az a modell viszont nem.

Lehet, hogy az impaktfaktor alapján az *American Economic Review* (AER) csak a 8. helyen áll, de minden normális közgazdász nagyobb figyelemmel olvassa azt, mint a sokkal specializáltabb *Econometrica*t vagy a többi társát.

Zárásként a közgazdaságtani teljesítmény itthoni értékeléséről szólok. Az MTA IX. osztálya (például az Akadémiai Díjak nevezésében) jelenleg nem ismeri el az amerikai típusú tudományos teljesítményeket, és ezt tükrözi Csaba László cikke is. Hiába élnek köztünk olyan közgazdászok [a Csaba által örömmel üdvözölt, külföldről hazatért Koren Miklós, Kőszegi Botond és Kondor Péter (57. o.)], akik egy-egy cikkükre a hivatkozások sokszorosát kapják, mint más magyar közgazdászok, a IX. osztály átnéz fölöttük. Való igaz, hogy általában társszerzős cikkeket írnak, és anyanyelvünkön alig (vagy egyáltalán nem) publikálnak. (Nem vesznek részt látványosan a hazai közéletben, és általában nem is kapnak felkérést erre.) A tudományos értékelésben a lényeg azért mégis a teljesítmény.

A már említett nemzetközi társaságok 2012. évi európai ikerkonferenciáján két, Egyesült Államokban képzett, amerikai stílusú, de már itt élő magyar közgazdászt kértek fel meghívott előadónak: Szeidl Ádámot és Kőszegi Botondot. Lehet kicsinyíteni a teljesítményüket (miért nem az általam is nagyobbra tartott amerikai konferencián voltak meghívott előadók), de nem érdemes. Hosszabb távon a jobb legyőzi a rosszabbat.

Hivatkozások

- CSABA LÁSZLÓ [2013]: Kérdőjelek a közgazdaságtanban és oktatásában. *Közgazdasági Szemle*, 60. évf. 1. sz. 47–64. o.
- DIAMOND, P. [2004]: Social Security. *American Economic Review*, Vol. 94. No. 1. 1–24. o.
- DIAMOND, P.–ORSZAG, M. [2004]: Saving Social Security: A Balanced Approach. Brookings Institution Press, Washington, D.C.
- FELDSTEIN, M. [2005]: Rethinking Social Insurance. *American Economic Review*, 95, 1–24. o.
- FRIEDMAN, M. [1953]: A pozitív közgazdaságtan módszertana. Megjelent: *Friedman, M.: Infáció, munkanélüliség, monetarizmus*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- GRUBER, J.–KŐSZEGI BOTOND [2001]: Is addiction rational? Theory and Evidence. *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 116. No. 4. 1261–1303. o.
- KEYNES, J. M. [1936/1965]: A foglalkoztatottság, a kamat és a pénz általános elmélete. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- KORNAI JÁNOS [1980]: A hiány. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- KORNAI JÁNOS [1993]: A szocialista rendszer. HVG Kiadó, Budapest.
- KŐSZEGI BOTOND–RABIN, M. [2006]: A model of reference-dependent preferences. *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 121. No. 4. 1133–1165. o.
- MANN, K. [2003]: Az Egyesült Államok fizetési mérleghiánya és fenntarthatósága: távlatok. *Közgazdasági Szemle*, 50. évf. 10. sz. 891–910. o.
- MÁTYÁS LÁSZLÓ [1997]: Proper specification of the gravity model. *World Economy*, Vol. 20. No. 3. 363–368. o.
- MÁTYÁS LÁSZLÓ (szerk.) [1999]: Generalized method of moments estimation. Cambridge University Press.
- MÁTYÁS LÁSZLÓ–SEVESTRE, P. (szerk.) [1995/1992]: The Econometrics of Panel Data. Kluwer Academic Publishers, második, átdolgozott kiadás, 990 o., első kiadás éve: 1992, 550 o.
- ORSZAG, P.–STIGLITZ, J. E. [2001]: Rethinking Pension Reform: Ten Myths about Social Security Systems. Megjelent: *Holzmann, R.–Stiglitz, J. (szerk.): New Ideas about Old-Age Security: Toward Sustainable Pension Systems in the 21st Century*. The World Bank, Washington, 17–56. o. <http://www.scribd.com/doc/16060464/New-Ideas-about-Old-Age-Security-Toward-Sustainable-Pension-Systems-in-the-21st-Century>.
- REINHARD, C. M.–ROGOFF, K. S. [2009]: This Time is Different. Princeton University Press, Princeton.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2004a]: Hogyan óvjuk meg az (amerikai) társadalombiztosítási nyugdíjrendszert? Magyar szemmel P. A. Diamond–P. R. Ország könyvéről. *Közgazdasági Szemle*, 51. évf. 7–8. sz. 752–767. o.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2004b]: Publikációs szelekció a közgazdaságtanban. *BUKSZ*, 159–164. o. <http://buksz.c3.hu/0402/07simon.pdf>.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2006]: Paul Hayne–Peter Boettke–David Prychitko: A közgazdasági gondolkodás alapjai. Könyvismertetés. *Közgazdasági Szemle*, 53. évf. 9. sz. 827–831. o.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2010]: Idősödés és globalizáció. (Szerkesztette: Botos Katalin. Tarsoly Kiadó, Budapest, 2009, 200 o.). *Közgazdasági Szemle*, 57. évf. 3. sz. 286–288. o.
- ZALAI ERNŐ [2011/2012]: Matematikai közgazdaságtan. I–II. kötet. Akadémiai Kiadó, Budapest.